

CLEMENS WISSE

Het dagboek van de boerin

ROMAN

HET DAGBOEK VAN DE BOERIN

Clemens Wisse

Het dagboek van de boerin

Uitgeverij Zomer & Keuning

ISBN 9789401905732
ISBN e-book 9789020533750
ISBN Grote Letter 9789020533866
NUR 344

© 2014 Uitgeverij Zomer & Keuning, Utrecht
Postbus 13288, 3507 LG Utrecht

Omslagontwerp: Bas Mazur

www.zomerenkeuning.nl

Alle rechten voorbehouden

HOOFDSTUK 1

Een lome warmte hangt over de streek rondom het riviertje de Zwicke. Het lijkt alsof al het leven in de natuur weer is ingedommeld, nadat het op deze vrijdagmorgen nog maar net is ontwaakt.

De koeien liggen in de schaduw van een geriefbosje traag te herkauwen en de altijd kakelende kippen woelen in het mulle zand en schudden hun veren op.

Wie ook de schaduw van de vruchtbomen in de boomgaard van Zwickezicht opzoekt, is Clazien, de boerin van de kapitale hoeve die een goed jaar geleden haar thuis werd na een huwelijk met Siem Rouveen. Siem is naar de vrijdagse markt in de stad. Om zijn hoogzwangere vrouw van dienst te zijn, heeft hij een bankje onder het dikke bladerdak van een appelboom geplaatst en haar geadviseerd daarop wat te gaan uitblazen. Zij volgt zijn advies op, maar houdt het op het bankje niet lang uit. Het is een wat potsierlijk gezicht als de jonge en tengere boerin haar bolle buik naar voren duwt. Zij heeft al dagen een schier ondraaglijke rugpijn en die wordt wat verzacht als ze haar lendenen licht masseert en haar buik doet bollen.

De dokter heeft al eens bedenkelijk gekeken. Boer Siem is een grote, sterke kerel, terwijl de boerin een klein, tener vrouwje is. Hij heeft zijn vrees niet uitgesproken, maar hij verwacht dat het een zware bevalling zal worden. Daarom ook heeft hij vroedvrouw Nel Salomons gevraagd hem tijdig te waarschuwen als de geboorte zich aandient.

De blik van dokter Vredevoort is Clazien niet ontgaan en ze maakt zich zorgen. Hoewel ze het heel goed met haar

man kan vinden, is ze nooit echt verliefd geweest. Dat is in de besloten boerengemeenschap van het dorp aan de Zwicke niks bijzonders. De inhoud van de portemonnee is veel belangrijker. Bekend is in het kleine dorp dat Clazien nooit veel mannenvlees had. Dat was en is wel anders met Siem Rouveen, vandaar dat Clazien al na enkele maanden zwanger werd.

Ze gaat weer op het bankje zitten. Het is goed uit te houden met nog een licht briesje in de boomgaard onder het volle gebladerte van de bomen. Ze sluit even haar ogen en denkt aan alles wat zich in de laatste drie jaren heeft afgespeeld. Zelf dochter van een middelgrote boer had zij niet gedacht dat Siem Rouveen, toekomstige boer van het machtige Zwickezicht, naar haar gunst zou dingen. Voor de vader van Siem was de tengere Clazientje Adriaanse nog net acceptabel, hoewel hij rijkere boerendochters op zijn ‘verlanglijstje’ had staan.

Als Clazien haar ogen weer opent, kan zij een gevoel van trots niet onderdrukken. De begeerde vrijgezel Siem Rouveen koos voor haar. Hoewel de aanstaande geboorte haar wat angst inboezemt, is ze Siem na haar trouwen steeds meer gaan waarderen. Hij is zacht voor haar en nu zelfs bezorgd om haar. Het werk wordt gedaan door de vaste meid en de vrouw van een kleine tuinder uit het dorp. Ondanks haar rugpijn en bolle buik voelt ze zich bevoorrecht. Als ze om zich heen kijkt, ziet zij het glanzende vee en de goed onderhouden hoeve; de grootste uit de wijde omgeving. Vele bunders land zijn het onbezwaarde eigendom van haar man. Zover het oog reikt, strekken de weilanden zich uit.

Ze hoort dat de klok van de dorpskerk elf keren slaat en dus staat ze op om te kijken of er binnen een licht karweitje te doen is. Groente schoonmaken en aardappelen schillen kan zittend gebeuren en vergt niet veel inspanning.

‘Was nog maar even in de schaduw van de boomgaard blijven zitten, Clazien. Wij redden ons hier wel.’ Anna Bo-

venkamp, de vrouw van de kleine tuinder Henk Bovenkamp, kent Clazientje Adriaanse al vanaf de schoolbanken en ze heeft met het tengere vrouwtje te doen. Hoogzwanger en dat met deze hitte.

‘Hier in het achterhuis valt de hitte wel mee,’ vindt Clazien. Ze merkt dat de dikke muren van de eeuwenoude hoeve de ergste hitte buiten houden. Ja, oud is Zwickezicht zeker. Een gevelsteen aan de voorkant van de woning laat daar geen misverstand over bestaan. Ene Dammes Rouveen blijkt in het jaar 1703 de eerste steen te hebben gelegd. Hij was toen vijf jaar en de naam Rouveen is tot op de dag van vandaag aan de hoeve verbonden gebleven. Een degelijk oud en welvarend geslacht.

‘Geef me de schuttel aardappelen maar, dan zal ik ze wel schillen,’ biedt Clazien aan. ‘Straks maak ik ook de groente wel schoon.’

‘Dat is niet nodig, want dat heeft Jaan al gedaan,’ zegt Anna. Jaan Tammer is de al wat oudere meid op de hoeve. Ze is nooit getrouwd en destijds door de moeder van Siem aangenomen. Iedereen op de hoeve is bezorgd om de fragiele Clazientje en hoewel zij op alledag loopt, durfde Siem wel naar de markt te gaan. Hij weet immers zijn lieve vrouwtje in goede handen. Wel heeft hij de instructie achtergelaten onmiddellijk de vroedvrouw te waarschuwen als dat nodig is. Hij weet dat die nauw contact zal houden met de dokter als de bevalling niet goed verloopt.

De bewoners van Zwickezicht verwachten de boer niet vóór twaalf uur terug, want behalve naar de veemarkt moet hij ook naar de kaasmarkt. Met knecht Jaap Groot heeft hij die morgen een boel goudgele kazen in de brik geladen. Siem weet dat de kazen van Zwickezicht gretig aftrek vinden.

‘Alles was op de kaasmarkt in een poep en een zucht verkocht,’ zegt hij als hij al om halftwaalf terug is op de hoeve.

‘Bah, we gaan bijna eten en dan praat jij over poep,’ zegt Anna Bovenkamp met een vies gezicht.

‘Niks bah,’ reageert Siem. ‘De kaas van Clazien is als de kaas van mijn moeder.’

‘Dat is niet mijn verdienste, maar die van je moeder,’ vindt Clazien. ‘Ik werk alleen maar volgens haar recept.’

‘Kan wel zijn, maar nog steeds ligt de kaas van Zwickezicht goed in de markt.’

‘Dat kun je wel zeggen,’ meent Jaan. ‘De oude boerin was er altijd trots op als haar man Thijs weer eens met een eerste of tweede prijs thuiskwam.’

‘Daar heb jij allang je steentje aan bijgedragen, Jaan,’ meent Clazien en Siem knikt. Hij vindt het goed dat zijn vrouw de al enigszins bejaarde meid een beetje in het zonnetje zet, want zij was al meid op de hoeve toen hij nog maar een kleine jongen was en hij bij haar troost vond als hij zich bezeerd had en zijn moeder het te druk had om zich om hem te bekommeren.

‘Pfuh, wat is het warm, zeg!’ Siem trekt zijn nieuwe kiel uit en gooit zijn zwarte petje op een stoel. Zweetdruppels parelen op zijn voorhoofd. ‘Ik ben maar heel even op de veemarkt geweest, nadat ik de kazen had afgeleverd, want ik wilde gauw thuis zijn.’

‘Voor mij had je je niet hoeven te haasten, hoor!’ zegt Clazien. ‘Met mij is er nog niets aan de hand; ik heb alleen pijn in mijn lendenen en ik haat die hitte.’

‘Hoe heb jij de ochtend dan doorgebracht, Clazien?’ wil Siem weten.

‘Ik ben op het bankje gaan zitten dat jij voor mij onder de appelbomen in de boomgaard hebt klaargezet. Dat was een goed idee van jou, want het is daar heerlijk koel. De bladeren van de appelbomen houden de felle zon tegen en er staat ook een briesje.’

‘Dan leg ik daar straks een paar jutezakken op en ga er mijn middagdutje doen; in de bedstee is het overdag niet

om uit te houden.’ Siem wil zelf ook wel even van zijn goede idee profiteren.

‘Je bent zó vroeg dat we het eten nog niet klaar hebben, hoor Siem!’

‘Maak je geen zorgen om mij, Jaan,’ reageert Siem. ‘Ik ga mijn provisorische slaappleaats alvast in orde maken, zodat ik na het eten meteen kan gaan maffen.’

Als Siem een tweetal jutezakken op de bank gelegd heeft en gaat liggen, voelt het nog wel erg hard aan. Hij besluit er nog maar een paardendecken opgevouwen onder te leggen. Alles bij elkaar zijn er tien minuten verstreken en dan kunnen ze aan tafel. Anna Bovenkamp heeft de hele morgen geholpen en schuift ook aan.

Op de grote tafel staan drie pannen. In de ene pan zitten de kruimige aardappelen, in de tweede de groente en in de grote, zwarte braadpan het zachte rundvlees. Allen hebben ze op hun bord een napje voor de jus. Groente scheppen ze op hun bord en aardappelen pikken ze uit de pan en dopen ze in de juskom. Vlees wordt traditiegetrouw door Siem uitgedeeld. Het is een vast ritueel. Dan wordt er gebeden en kunnen ze aanvallen. Tussen de happen door worden de laatste nieuwtjes uitgewisseld. Dat zijn er niet veel, want in het kleine boerendorp aan de Zwicke gebeurt doorgaans niet zo veel. De meeste berichten neemt Siem mee uit de stad, want op de markt komen de grote boeren elkaar tegen.

‘Op de kaasmarkt gaan ze niet over één nacht ijs,’ zegt Siem. ‘Onze kaas wordt niet zo kritisch bekeken, want wij hebben een goede naam, maar ik zag dat er van een andere partij enkele kazen werden afgekeurd. Het waren “tikkers”.’

‘Wat zijn dat?’ wil Anna weten.

Siem legt uit: ‘Als de keurmeesters de kaas met hun knokkels of een hamertje bekloppen, horen zij of er lucht in de kaas zit.’

‘Als je de kaas aansnijdt zitten er vaak gaatjes in en dat duidt op luchtinsluiting; is de kaas dan niet goed?’ vraagt Anna zich verbaasd af.

‘Kleine gaatjes in de kaas zijn niet erg, maar als er te veel luchtbelllen ontstaan, dan wordt de kaas een “tikker” genoemd, en bij ons is dat, bij mijn weten, nooit voorgekomen.’

‘Nee, daar waakte jouw moeder wel voor,’ weet Jaan.

Het is eigenlijk wat te warm om veel te eten en dus kunnen ze nu al rekenen op ‘kliek’ de volgende dag. Bij boeren, hoe rijk ze ook zijn, wordt namelijk weinig goed voedsel weggegooid, behalve als het niet meer te eten is, want dat gaat naar de varkens. Die zijn niet kieskeurig en lusten de restjes maar al te graag.

‘Ga nog wat rusten, Clazien,’ raadt Siem zijn hoogzwangere vrouw na het eten aan.

‘Ik ga wel even in de oude rookstoel zitten,’ reageert Clazien. ‘In die stoel kan ik lekker achteroverleunen en mijn buik zit me dan minder in de weg.’

‘Doe dat maar, Clazien,’ zeggen Jaan en Anna in koor. Zij hebben te doen met de boerin.

‘Dan ga ik mijn slaapplekje op de bank in de boomgaard opzoeken,’ zegt Siem. Zijn provisorische bedje is opge maakt en hij ontdekt al meteen dat hij lekker ligt onder het dikke gebladerte van de vruchtbomen. Maar hij is vergeten zich te laten wekken als het middagdutje beëindigd moet worden. Hij is gewend in de donkere bedstee te slapen en dus legt hij een grote, rode zakdoek op zijn gezicht. In de zomer is het vroeg dag op de boerderij en dus valt hij snel in slaap.

Jaap Groot is al vele jaren vaste knecht op Zwickezicht. Hij woont met zijn vrouw Aagd in een daggeldershuisje op een steenworf afstand van de hoeve. Hij is jong getrouwd

en zijn twee dochters zijn al het huis uit, zodat hij met Aagd het rijk alleen heeft. Ze redden het samen best, want naast het huisje ligt een grote moestuin en daarop verbouwt hij bijna alles wat ze in hun kleine gezinnetje nodig hebben. Melk heeft hij van zijn boer en bij de slacht schiet er voor hem en Aagd ook wel het een en ander over. Nee, Jaap heeft het met een baas als Siem Rouveen niet slecht getroffen.

Evenals Siem moet hij elke morgen vroeg uit de veren en dus koestert ook hij zijn middagdutje. Als hij door Aagd gewekt is, gaat hij naar de hoeve. Onderweg komt hij langs de boomgaard en hij ziet een onbekende op een bankje liggen.

‘Is Siem nog niet op?’ vraagt hij Anna, die in het achterhuis bezig is. ‘Er ligt in de boomgaard de een of andere zwerver op een bankje te pitten.’

Anna weet dat het Siem is die daar zijn middagdutje doet, maar ze houdt zich van de domme. ‘Wie kan dat dan zijn, Jaap?’ vraagt ze.

Jaap schudt zijn hoofd. ‘Geen idee!’ zegt hij.

‘Misschien wel een ontsnapte gevangenisboef,’ veronderstelt ze. ‘Als ik jou was zou ik maar eens poolshoogte gaan nemen.’

‘Ik wacht maar even tot Siem wakker is,’ kiest Jaap de veilige weg. Hij is niet voor held in de wieg gelegd.

‘Dat kan nog wel even duren, Jaap. Siem voelde zich, toen hij van de markt terugkwam, niet erg lekker en zei een halfuurtje langer in de bedstee te willen blijven.’

‘Wat moeten we dan met die vent, Anna?’

‘We? Jij moet wat doen, Jaap. Schop die vent het erf af.’

‘Nou ja, er is toch geen haast bij. Het is natuurlijk niet zeker dat het een ontsnapte boef is, en bovendien ligt hij mij niet in de weg. Als Siem straks wakker is, zien we wel wat er moet gebeuren.’

‘Joh, bangerik! Wacht niet op Siem, maar schop die vent

het erf af. Of durf je soms niet?’

‘Ik niet durven? Ze noemden mij vroeger “de schrik van Zwickedorp”.’

‘Dat was vroeger!’ Anna krijgt er lol in de knecht op stang te jagen.

‘Als je soms denkt dat ik bang ben, dan ken je me toch niet, Anna. Al liggen er tien boeven in de boomgaard, ik heb voor hetere vuren gestaan!’ Jaap doet zich tegenover de tuindersvrouw flinker voor dan hij is.

‘Nou, wat let je dan om die vent het erf af te schoppen,’ houdt Anna aan.

Daar heeft Jaap geen verweer meer tegen en met lood in de schoenen nadert hij voorzichtig de bank waarop de vreemdeling ligt te slapen.

‘Hé vagebond, wil je weleens maken dat je wegkomt!’ roept hij luid.

Anna is een stukje met hem meegelopen en kan haar lachen nauwelijks bedwingen. ‘Grijp hem!’ roept ze luid, maar eer Jaap daaraan kan voldoen wordt Siem wakker van het geschreeuw. Als hij dan de zakdoek van zijn gezicht haalt, ziet Jaap dat het zijn baas is. Hij schaamt zich dood. Niet in de laatste plaats voor Anna, die haar buik vasthoudt van het lachen.

‘Vanwaar dat geschreeuw en die lol, Jaap?’ vraagt Siem, de slaap uit zijn ogen wrijvend.

‘Niks bijzonders, hoor!’ zegt Jaap met een rood hoofd. ‘Anna dacht dat er een vreemde vent in de boomgaard lag.’ Jaap wil zijn gezicht redden, maar heeft niet zo gauw in de gaten dat Anna alles gehoord heeft.

‘Nee, jij dacht dat!’ protesteert ze dan ook lachend, waardoor de onfortuinlijke knecht zich behoorlijk in de maling genomen voelt.

Als Siem het lachende gezicht van Anna ziet, verbaast het hem niet dat juist zij de grap met de knecht heeft uitgehaald. Hij kent Anna vanaf de schoolbanken. Later

groeide zij op tot een meisje bij wie iedere jongen een kansje waagde. Zij was een vrolijke en knappe meid. Nog is Anna een knappe vrouw. Jammer dat zij geen boerendochter is, want dan had hij vroeger zeker ook een kansje bij haar gewaagd en zou dat best gevolgen gehad kunnen hebben, maar vader had andere plannen met hem. Hij koos uiteindelijk voor Clazientje Adriaanse. Voor de tengere Clazientje had en heeft Siem een zwak.

‘Je moet Jaap niet zo voor de gek houden, hoor!’ kan Siem niet nalaten tegen Anna te zeggen als ze aan tafel zitten voor de avondboterham.

‘Hij gaf er zelf aanleiding toe,’ weet Jaan.

‘Wisten jullie ook dat Jaap voor de gek gehouden werd?’ vraagt hij aan Jaan en Clazien. Ze knikken en kunnen hun lachen niet inhouden.

‘Hij moet maar tegen een lolletje kunnen, hoor!’ meent Jaan en Clazien is het roerend met haar eens.

Als Siem en Clazien die avond na het pap eten en bidden de bedstee opzoeken, is het eigenlijk te warm om te slapen. Clazien ligt nog wat te lachen en Siem vraagt waar ze aan denkt.

‘Ik moet nog denken aan de grap die Anna vandaag met Jaap heeft uitgehaald. Dat beteuterde gezicht van Jaap zie ik nog voor me. Die Anna is me er eentje, hoor!’

‘Anna heb ik nog nooit chagrijnig gezien,’ zegt Siem. ‘Het is wel een duizendpoot. Ze is bijna de hele dag hier en straks komt ze nog bakeren ook. Waar haalt ze de tijd vandaan? Ze heeft ook nog de zorg voor haar man en twee kinderen.’

‘Anna heeft alles keurig georganiseerd. Leentje neemt ze mee en ze geeft hem hier de borst, en Gerrie van drie brengt ze naar haar buurvrouw Neel Duivenbode.’

‘Maar die heeft toch zelf een hok vol jongens,’ weet Siem.

‘Juist daarom is Gerrie er zo graag. Neel heeft zes kinderen en de oudste is pas dertien.’

‘Aardig van Neel,’ vindt Siem.

‘Neel is een aardige meid, maar ze hoeft het niet voor niks te doen. Geld kan Anna haar niet geven, maar haar man Henk brengt er vaak een bak aardappelen en groenten. Die kunnen ze beter missen dan geld, want van de opbrengst van de tuin kun je niet vet soppen.’

‘Laten we maar gaan slapen, Clazien.’

‘Of dat lukt weet ik niet, want ik heb nog een beetje pijn in mijn buik van het lachen.’ Die pijn in haar buik gaat bij Clazien niet over, maar wordt juist erger naarmate het later wordt. Ze is omstreeks deze tijd uitgerekend en ze vermoedt dat de baby op komst is. Siem ligt al te snurken en ze wil hem nog niet wakker maken, maar als de pijn nog erger wordt wekt ze hem.

‘Ik denk dat het zover is, Siem,’ zegt ze als ze aan zijn armen schudt. Maar Siem is in zijn eerste slaap en is moeilijk wakker te krijgen. ‘Siem, wakker worden!’

‘Wat is er?’ vraagt hij verschrikt en als Clazien hem zegt dat hij Nel Salomons, de vroedvrouw, moet gaan halen, springt hij meteen uit bed.

‘Wek eerst Jaan maar, Siem, ik voel me veiliger als er iemand bij me is.’

Jaan weet meteen wat er aan de hand is als Siem haar wekt en spoedt zich naar Clazien. Intussen heeft Siem de bruine vos voor de tilbury gespannen en laat het paard dra-ven, want hij wil vlug bij Nel zijn.

Aangekomen bij het huisje van de vroedvrouw klopt hij luid op de deur, maar binnen hoort hij geen reactie. Hij wacht nog even, maar dan gieren de zenuwen hem door de keel als hij bedenkt dat Nel misschien niet thuis is, dus bonst hij nog maar een keer hard op de deur. Dan hoort hij tot zijn opluchting geschuifel in de gang en steekt Nel haar hoofd om de hoek van de deur. ‘Je moet me even de tijd

gunnen iets aan te trekken, hoor Siem!’

‘Neem me niet kwalijk, Nel, maar het is zover met Clazien.’

‘Dat had ik al begrepen, jongen.’ Echt boos kan Nel niet worden, want ze weet dat het voor Clazien haar eerste kindje wordt en in dergelijke gevallen zijn de mannen bijna nog zenuwachtiger dan de kraamvrouwen zelf.

Nel kleedt zich verder aan en kan dan met Siem mee. De tas met spullen die ze bij een bevalling nodig heeft, staat altijd klaar.

‘Om de hoeveel tijd komen de weeën, Siem?’ wil Nel weten.

‘Weeën? Daar heeft Clazien niet over gesproken. Ze had wat pijn in haar buik. Had ik nog moeten wachten, Nel?’

‘Nee hoor! Je hebt gedaan wat de dokter wilde, want Clazien is een tenger vrouwtje en bij mijn laatste controle vond ik haar wel erg dik. Het zou weleens een grote baby kunnen worden.’

‘O, ben je daar, Nel,’ zegt Jaan opgelucht. Ze is blij dat de vroedvrouw er is, want Clazien ligt te kronkelen van de pijn. Dat ziet ook Nel als ze bij de kraamvrouw komt, en ze acht het dan verstandig meteen de dokter er maar bij te halen. Siem heeft nog niet uitgespannen en kan dus meteen op weg gaan om dokter Vredevoort te halen.

Siem schaamt zich een beetje om midden in de nacht bij dokter Vredevoort aan te bellen, maar als Nel het nodig vindt zal de dokter hem dat ook niet kwalijk nemen.

‘Is het zover met je vrouw, Rouveen?’ vraagt de dokter als hij de boer van Zwickezicht op de stoep ziet staan.

‘Nel Salomons vindt het nodig dat u erbij komt, dokter,’ verschuilt Siem zich achter de vroedvrouw, maar dokter Vredevoort knikt.

‘Even mijn spullen pakken en dan ga ik met je mee, Rouveen. Als Nel het nodig vindt dat ik erbij kom, dan is het ook echt nodig, beste man.’ Jeroen Vredevoort is nog een

jonge dokter en misschien juist daardoor hecht hij grote waarde aan het oordeel van de geroutineerde vroedvrouw Nel Salomons. Het verbaast hem overigens niet dat Nel hem heeft laten roepen, want de boerin van Zwickezicht is een tenger vrouwtje en de boer daarentegen is een beer van een vent. Dat het een zware bevalling wordt, is voor hem wel zeker, en Nel heeft dat met haar beroep op hem bevestigd.

‘Je moet me straks als alles achter de rug is ook weer terugbrengen, Rouveen, of heb je liever dat ik met eigen gerij kom?’

‘Nee dokter, ik breng u wel terug. Hoe eerder u bij mijn vrouw bent, hoe liever het me is, want Nel keek al bedenkelijk en Jaan zei dat Clazien ligt te kronkelen van de pijn.’

‘Nou, laat de vos dan maar draven, Rouveen. Ik ben op alles voorbereid.’ Helaas wel, zou hij eraan willen toevoegen, want het zou hem niet verbazen als hij gebruik zou moeten maken van de tangen, die hij altijd bij zich heeft.

‘Hoe is het hier?’ vraagt de arts als Nel Salomons hem binnenlaat.

‘Niet goed, dokter,’ moet Nel tot haar spijt zeggen. ‘De boerin ligt te kronkelen van de pijn en de vliezen zijn gebroken, maar het kind komt er niet uit.’

‘Ik ga eerst de kraamvrouw geruststellen, Nel,’ zegt de arts. Hij weet dat een kraamvrouw in paniek slecht meewerkt bij een bevalling. Hij heeft gelijk, want alleen al bij het zien van de dokter wordt Clazien wat rustiger. Nel heeft aan een half woord genoeg om te doen wat de dokter nodig vindt, maar ondanks dat duurt het allemaal erg lang. Siem zit zich te verbijten in de aangrenzende kamer, maar hij weet dat mannen bij een bevalling niet gewenst zijn.

‘Hoe gaat het, Jaan?’ vraagt Siem gespannen als de meid de verloskamer uitkomt om een ketel water op te zetten.

‘De dokter en Nel zijn met haar bezig, Siem. Het gaat allemaal erg moeizaam, maar ze is in goede handen.’

‘Maar heeft de dokter nog iets gezegd?’

‘De dokter praat alleen met Nel en Clazien. Wacht nou maar rustig af, jongen. Het komt allemaal wel goed.’ Siem was nog maar een klein ventje toen Jaan al door diens moeder werd aangenomen. Als kind zocht hij vaak troost bij haar als hem iets naars overkomen was. Die troost kan ze hem nu niet geven, want ondanks haar geruststellende woorden weet ze zelf niet hoe het allemaal afloopt.

Jaan is nog maar net de kraamkamer binnengegaan als Siem het doordringende geschrei van een baby hoort. Hij zou Jaan wel achterna willen gaan, maar hij weet dat hij Nel dan erg tegen de haren in zou strijken. Lang wordt zijn geduld echter niet op de proef gesteld, want kort erop steekt Nel haar hoofd om de hoek van de deur. ‘Een flinke dochter, Siem, maar de vrouw heeft het zwaar gehad en zij vooral heeft nu onze eerste zorg nodig.’

‘Een dochter,’ stamelt Siem. Maar haar mankeert kennelijk niks. Clazien heeft alle zorg nodig. Hij heeft gemengde gevoelens. Hij had echt op een zoon gerekend, maar het is een dochter geworden en Clazien is er slecht aan toe. Moet hij nu blij zijn? Het wordt tijd dat ze hem toestaan zijn vrouwtje te bezoeken en haar zo nodig moed in te spreken. Van zijn teleurstelling omdat het geen zoon geworden is, mag hij niets laten blijken.

Even later komt de dokter de kamer in en hij stelt Siem op de hoogte van de toestand. ‘Je dochter is een dikkerdje en zo gezond als een vis, Rouveen,’ zegt hij, ‘maar je vrouw is er slecht aan toe; ze heeft veel bloed verloren.’

‘Komt ze er wel weer bovenop, dokter?’ vraagt Siem angstig.

‘Ze heeft rust en zorg nodig, Rouveen. Voor een tenger iemand als je vrouw was het kind veel te zwaar. Het zal wel weken duren eer ze weer op de been is en ontzie haar dan, Rouveen!’ Het laatste heeft de jonge dokter met een strenge blik gezegd. Ieder jaar een kindje is bij de bewoners in

het kleine dorp niet ongewoon. Er zijn gezinnen van zestien kinderen. Rijke boeren hebben genoeg voedsel, maar in de grote gezinnen van arbeiders en knechten wordt armoe geleden en erger, want de kindersterfte is er hoog. De boer en de boerin van Zwickezicht zullen het voorzichtig aan moeten doen. Niet dat ze voor meerdere kinderen geen eten zouden hebben, maar kinderen kort op elkaar krijgen zou voor de tengere boerin slecht kunnen aflopen.

Als Siem eindelijk wordt toegelaten in de kraamkamer toont Nel hem de kleine en er gaat dan van alles door de doorgaans nuchtere boer heen. Een kind van hemzelf; hij kan het nog niet bevatten, maar zijn echte aandacht gaat toch uit naar Clazien die bleek en afgetoofd tussen de lakens ligt. Ze is vooreerst nauwelijks aanspreekbaar, maar haar moederinstinct wint het van haar vermoeidheid en dus vraagt ze zacht wat het geworden is. Vermoeid zakt ze terug in haar kussen als ze hoort dat het een meisje geworden is. Ze weet dat Siem op een jongen gerekend had, want zoals iedere boer denkt hij al vroeg, hoe jong hij ook is, aan opvolging. Zij is alleen maar opgelucht dat de kwelling achter de rug is. En als Nel haar de kleine meid in haar armen legt, ziet ze wat een lief roze hoopje mens de kleine Rietje is, want zo zal het kindje heten.

Clazien is nog erg zwak, maar de dokter laat haar met een gerust hart over aan de geroutineerde vroedvrouw Nel Salomons. Maar als de kraamvrouw goed verzorgd is, zit de taak van Nel erop. Haar plaats wordt ingenomen door Anna Bovenkamp, die zal bakeren. Een bekend gezicht aan haar bed is voor Clazien wel plezierig. Leentje, Anna's zontje van ruim een halfjaar, ligt rustig te slapen in een van de drie bedsteden die de hoeve rijk is. Van de dokter heeft ze het consigne gekregen de kraamvrouw de eerste dagen volledige rust te gunnen, dus ook nog geen aanloop van belangstellenden toe te staan.

De dokter knikt tevreden als hij na enkele dagen langs-

komt en ziet dat Clazien wat opgeknapt is. Veel drukte kan ze nog niet hebben, maar de grootouders zijn welkom om de boreling te bekijken. De ouders van Clazien komen als eersten. Ze hebben zich zorgen gemaakt om hun dochter en ze zijn benieuwd hoe het kleintje eruitziet. Opoe Adri-aanse is blij dat de kleine naar haar vernoemd is. Opa neemt de kleine roze handjes van Rietje in zijn grote ruwe werkhanden en is er stil van. 'Hoe kan het allemaal zo groeien,' mompelt hij. Ze blijven niet te lang, want het is voor Clazien nog wat te vermoeiend.

Later op de dag komt ook de moeder van Siem op kraamvisite. Ze is weer even op de hoeve waarop zij zo lang boerin was. Toen Siem met Clazien trouwde, was haar man al dood en ze wilde toen niet langer op de hoeve blijven. Ze trok bij een dochter in. Ze zei: 'Als ik blijf zullen de mensen mij blijven beschouwen als de boerin van Zwic-kezicht en ik wil dat ze Clazien als de nieuwe boerin zien.'

Bij haar dochter ligt dat anders, want die is al een aantal jaren getrouwd en dus evenzovele jaren boerin op een grote hoeve elders in het dorp.

Na enkele weken kan Clazien weer wat rondschuifelen in de kamer, maar ze is wel gauw moe. In de eerste weken komt de dokter geregeld langs.

'Ik ben niet tevreden, vrouw Rouveen, maar als u moe bent moet u gaan rusten. Het gaat de goede kant op, maar u moet nog helemaal aansterken.'

De woorden van de arts doen Siem goed. Hij is blij dat zijn vrouw weer wat door het huis kan scharrelen en hij is ook blij met zijn gezonde dochttertje. Het is helaas geen zoontje geworden. Dat er ooit een jongetje zal komen staat te bezien, want de dokter heeft tot voorzichtigheid ge-maand.

'Fijn dat u tevreden bent, dokter,' zegt Siem als hij de arts uitlaat.

CLEMENS WISSE

Het dagboek van de boerin

Hoeve Zwickezicht, 1885: Siem en Clazien Rouveen krijgen hun eerste kind, een dochter. Het is een moeilijke bevalling en de dokter waarschuwt hen dat een eventuele volgende nog zwaarder zal zijn. De verbazing is dan ook groot wanneer Clazien na een halfjaar alweer zwanger is. Ze bevalt van een jongetje dat door zuurstofgebrek tijdens de geboorte een hersenbeschadiging oploopt. Zijn komst verandert de levens van alle bewoners van de kapitale hoeve.

Clemens Wisse schrijft al vele jaren streekromans die zich afspeelen in de negentiende en vroegtwintigste eeuw, in een wereld die veel lijkt op de onze, maar waar toch heel andere regels en gebruiken gelden.

Z&K

ISBN 978 94 019 0573 2 NUR 344

9 789401 905732 >

www.zomerenkeuning.nl